

Santakari (v) (Pekka Alho, Tom Lindbom, Jukka J. Nurmi, Tarmo Nurmi, Olli Tenovuo).

Taigauunilintu (*Phylloscopus inornatus*) [15.10.–6.9.]

16.10. Parainen, Utö (v) (Kimmo Kuusisto, Jorma Tenovuo, Rolf Karlsson, Birger Grönholm, Henry Laine, Markku Salo, Jorma Knaapi, Leena Laitinen, Jarmo T. Koistinen, Mika Teivonen, Arttu Valonen); **17.10.** Parainen, Utö (v) (Arttu Valonen, Mika Teivonen, Jarmo T. Koistinen); **17.–19.10.** Parainen, Utö (v) (Jorma Tenovuo, Rolf Karlsson, Birger Grönholm, Henry Laine, Leena Laitinen, Jorma Knaapi); **23-24.10.** Parainen, Utö (v) (Ville-Veikko Salonen, Mikko Järvinen, Jorma Tenovuo, Timo Leppänen).

Erittäin hyvä taigauunilintuvuosi näkyi myös myöhäisinä yksilöinä. Utössä 17.10. kaksi eri yksilöä.

Kuhankeittäjä (*Oriolus oriolus*) [18.9.–13.5.]

19.9. Parainen, Utö +1kv ♀-puk. (Arto Keskinen, Riku Lumiaro); **4.11.** Pöytyä, Auvainen ♀-puk. (Mikko Tamminen).

Syksyllä laji on maakunnassa harvinainen. Aiempina vuosina syyskuussa on nähty viisi lintua ja lokakuussa ei yhtään, joten marraskuun lintu on jo huippu-myöhäinen.

Tundraurpiainen

(*Carduelis hornemannii*) [19.4.–30.9.] **21.9.** Uusikaupunki, Pyhämaa, Ärväskivi (Tom Lindbom, Tarmo Nurmi); **22.9.** Raisio, Kallinen, Piuhanjoki +1kv ♂ (Kari Suni); **26.9.** Turku, Härkämäki +1kv ♂ (Vesa Virtanen).

Varsin hyvä tundraurpiaisuusi näkyi jo aikaisin saapuneina yksilöinä.

Punavarpunen

(*Carpodacus erythrinus*) [23.10.–6.5.] **25.–27.10.** Parainen, Utö 1kv (v)

(Ville-Veikko Salonen, Jorma Tenovuo, Seppo Säilylä).

Peltosirkku (*Emberiza hortulana*) [3.10.–23.4.]

23.4. Parainen, Utö +1kv (Jorma Tenovuo).

Korjauksia aiempiin katsauksiin

Sinirinta (*Luscinia svecica*)

18.4.2012 Parainen, Utö +1kv (Reijo Vikman, Antti Sintonen, Jouni Tittonen). Tarkennus paikkaan.

Käsittelyssä olevat havainnot

Lokkilaji (*Larus sp.*) **13.7. –30.8.** Turku, Ävik - Topinoja.

Hylätyt RK- havainnot

Isohaarahaukka (*Milvus milvus*)

8.3. Naantali, Soininen;

Pääskykahlaajalaji (*Glareola sp.*) **22.4.** Loimaa, Koskenkylä;

Siperian/amerikankurmitsa (*Pluvialis fulvaldominica*) **21.9.** Naantali, Livonsaari, Vuorlahti N/NE;

Taigakirvinen (*Anthus hodgsoni*) **9.11.2012** Parainen, Jurmo;

Punapäälepinkäinen (*Lanius senator*) **19.5.** Parainen, Utö;

Hylätyt ARK-havainnot

Arosuohaukka (*Circus macrourus*) **16.4.** Turku, Terhokatu ♂ NNE;

Arosuohaukka (*Circus macrourus*) **6.9.** Pöytyä, Rahkio +2kv ♀;

Arosuohaukka (*Circus macrourus*) **29.9.** Parainen, Väno, Bälberget 1kv E;

Niittysuohaukka (*Circus pygargus*) **18.8.** Nousiainen, Mahala 1kv;

Punajalkahaukka (*Falco vespertinus*) **7.9.** Parainen, Jurmo 1kv;

Punajalkahaukka (*Falco vespertinus*) **8.9.** Masku, Hirvijoen pellot 1kv;

Leveäpyrstökihu (*Stercorarius pomarinus*) **12.10.** Kustavi, Isokari 1kv (v);

Tunturikihi (*Stercorarius longicaudus*) **3.5.** Parainen, Jurmo N;

Pikkuruokki (*Alle alle*) **15.11.2012** Parainen, Utö ad tp;

Valkoselkätikka (*Dendrocopos leucotos*) **25.5.** Parainen, Lenholm, Hakamaa;

Valkoselkätikka (*Dendrocopos leucotos*) **25.–29.8.** Naantali, Luonnonmaa, Linnavuori ♂♀;

Isokirvinen (*Anthus richardi*) **20.9.** Parainen, Utö S;

Pussitiainen (*Remiz pendulinus*) **21.9.** Kaarina, Rauvolanlahti ♀ ad ja 1kv;

Hylätyt fenologiahavainnot

Lyhytnokkahanhi (*Anser brachyrhynchus*) **29.9.** Parainen, Jurmo SW;

Lyhytnokkahanhi (*Anser brachyrhynchus*) **30.9.** Parainen, Utö WSW;

Viiriäinen (*Coturnix coturnix*) **30.4.** Turku, Hirvensalo;

Jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*) **23.9.** Parainen, Utö;

Etelänkiisla (*Uria aalge*) **5.1.** Parainen, Jurmo;

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*) **8.5.** Uusikaupunki, Pyhämaa, Lyökki Ä;

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*) **11.5.** Kaarina, Empo Ä;

Idänuunilintu (*Phylloscopus trochiloides*) **11.5.** Parainen, Jurmo Ä;

Tundraurpiainen (*Carduelis hornemannii*) **26.9.** Turku, Härkämäki ♀/1kv;

Taviokuurna (*Pinicola enucleator*) **22.9.** Raisio, Pähkinärinteen polku 2♂2♀.

Kiitokset

Suurkiitokset Hannu Huhtiselle ja Rami Lindroosille katsauksen läpikäymisestä ja asiantuntevista kommentteista. Lisäksi kiitos Dick Forsmanille, Hannu Koskiselle, Markku Kangasniemelle, Visa Rausteelle, Hans Larssonille, William Velmalalle ja Juho Könöselle ARK:lle annetuista asiantuntijalausunnoista. Kiitos myös Jorma Tenovuolle Utön havaintojen karhuamisesta. Jukka Kivelä, Leo Lindroos, Tom Lindroos,

Tapani Missonen, Janne Riihimäki, Juhani Salmi, Jorma Tenovuo ja Markus Varesvuo luovuttivat kuviaan elävöittämään katsausta. Kiitos!

Kirjallisuus

• Adriaens, P., Bosman, D., Elst, J. 2010: White Wagtail and Pied Wagtail: a new look. Dutch Birding 32(4): 229-250

• Alström, P., Mild, K., Zetterström, B. 2003: Pipits & Wagtails of Europe, Asia and North America. Published by Christopher Helm. London.

• Banks, R. C. 2011: Taxonomy of Greater White-fronted Geese (Aves: Anatidae). – Proceedings of the Biological Society of Washington 124: 226–233.

• Blomdahl, A., Breife, B., Holmström, N. 2003: Flight Identification of European Seabirds. Published by Christopher Helm. London.

• Chandler, R. 2009: Shorebirds of the Northern Hemisphere. Published by Christopher Helm. London.

• Duiwendijk, N. V. 2011: Advanced Bird ID Handbook The Western Palearctic. New Holland Publishers, London.

• Forsman, D. 1999: The Raptors of

Europe and The Middle East – A Handbook of Field Identification. T & A. D. Poyser, London.

• Gibbins, C., Small, B. J., Sweeney, J. 2010: Identification of Caspian Gull, Part 1: typical birds. British Birds 103(3): 142-183.

• Gibbins, C., Neubauer, G., Small, B. J. 2011: Identification of Caspian Gull, Part 2: phenotypic variability and the field characteristics of hybrids. British Birds 104(12): 702-742.

• Haas + Olsen et al. 2008 Hybrid zones and speciation – insights from the European crow hybrid zone. Doctoral thesis, Lund University.

• Hellström, M., Wærn, M. 2011: Field identification and ageing of Siberian Stonechats in spring and summer. British Birds 104(5): 236-254.

• Huhtinen, H., Lindroos, R., Rainio, K., Alho, P. 2008: ARK tiedottaa – miksi lyhytnokkahanhi *Anser brachyrhynchus* on edelleen tarkastettavien lajien listalla? Ukuli 39(1): 19-28.

• Jiguet, F., Barbet-Massin, M. 2013: Climate change and rates of vagrancy of Siberian bird species to Europe. – Ibis 155: 194–198.

• Lehtikoinen, A., Aalto, T., Huhtinen,

H., Lampila, P., Normaja, J., Soilevaara, K., Velmala W. 2014: Rariteetikomitean hyväksymät vuoden 2013 harvinaisuushavainnot. Linnut-vuosikirja 2013: 108-123.

• Lehtikoinen, A., Lampila, P. 2012: Mustapäätasku pilkkottiin – mistä uudet lajit tunnustaa? Linnut 42(1): 41-45.

• Lehtikoinen, E., Gustafsson, E., Aalto, T., Alho, P., Laine, J., Klemola, H., Normaja, J., Numminen, T., Rainio, K. 2003: Varsinais-Suomen linnut. Turun lintutieteellinen yhdistys ry., Turku. 416s.

• Olsen, K. M., Larsson, H. 1997: A Guide to the Skuas and Jaegers of the World. Pica Press. East Sussex.

• Olsen, K.M., Larsson, H. 2004: Gulls of Europe, Asia and North America. Second Edition. Published by Christopher Helm. London.

• Salminen, A. 1983: Suomen sorsalinnut. Lintutieto, Helsinki.

• Svensson, L. 1997: Euroopan varpuslinnut: sukupuolen ja iänmääritys. Lintutieto, Jyväskylä.

• Tenovuo, J. 2014: Suomen ensimmäinen ja toinen "kaspiantasku" Paraisten Utössä. – Bongari 2013: 26–27.

• Urquhart, E. 2002: Stonechats. – Christopher Helm Ltd., London.

Päivänpinnat – Loistava linturetkeilyn motivaattori

Lintuharrastuksen eräs alalaji yhden harrastajan näkökulmasta

PEKKA LOIVARANTA

En ole ollut missään lintuharrastuksen tai -tieteen osa-alueella huipulla. Asian korjaamiseksi keksin vuonna 1999 itse aivan oman harrastustavan. Päätin olla keksinnöstäni visusti vaiti ja ilmoittaa asiasta vasta sitten, kun olen saanut muihin asiasta mahdollisesti kiinnostuviin riittävän kaulan ollakseni tässä lajissa kärkiporukassa. Turha toive – palautus maan pinnalle tuli lähes välittömästi. Ei auta muu, kuin nöyrästi tunnustaa oma keskinkertaisuus tässäkin asiassa. Mistä siis on kysymys.

Lintuhavaintoni ovat vuodesta 1963 alkaen tallessa. Kirjoitin ne 1990-luvulla tietokantaan ja tarkastelin niitä tietokantaohjelman avulla erilaisin kriteerein. Printtasin havainnoista mm. listan siitä, mon-

tako lintulajia olen havainnut elämäni aikana kunakin kalenterivuoden päivänä. Tulos yllätti. Joukossa oli monta vuodenpäivää, jolloin oli 0 (nolla) havaintoa. Ei kai vuodenkulussa oikeasti ole sellaisia päiviä,

joina ei voisi lainkaan havaita lintuja. Niinpä päätin poistaa nämä nolapäivät ja merkitä muinakin päivinä talteen kaikki sellaiset lajit, joista ei kyseiseltä vuodenväylältä ollut merkintää havaintokannassani. Tä-

mä päivänpinnojen keräily alkoi 1.11.1999 ja luulin olevani Suomessa ainoa, joka merkkää tällaisia pinnoja, kuukausilistaajiahan oli pilvin pimein. Ei tainnut kulu kuukauttakaan, kun kuulin Jouko Vuokon myös laskevan, paljonko lintulajeja hänellä kunakin vuodena päivänä on. En siis ollutkaan tehnyt ainutlaatuista harrastuskeksintöä. Pian ilmeni, että Jouko käytti ruokaturtejaankin työpäivinä päivänpinnojen etsintään, siis retkeili aivan päivänpinnahakuisesti, minä kun merkkasin ylös päivänpinnoja vain silloin kun jotakin sattui eteen tulemaan. Olin kovasti hämmästynyt. Tällä tavoin Joukolle kertyi hurjaa vauhtia pinnoja ja ajattelin, että ei se mitään, onhan päivänpinnalistaajissa hopeasijakin kunnioitettava. Vuodenvaihteessa 1.1.2000 parhaana päivänä olin havainnut

161 laji, huonoimmat olivat 1, 3 ja 3 lajin päivät eli nollapäivät olivat vain muisto menneestä. Kaikkien päivien keskiarvoni oli tuolloin 41.

Elämänpinnojen kerääminen kilpailumielessä on joillekin stressaavaa pinnatilan teiden ollessa lähes tasoissa ja kilpailijoiden hengittäessä koko ajan niskaan. Päivänpinnojen kerääminen sen sijaan on leppoisaa. Siinä kilpaillee lähinnä itsensä kanssa, kuten Jouko Vuokko muinoin mainitsi. Hän sanoi, että ei saa koskaan kiinni Jösseä (Jörgen Palmgren) eikä kukaan saa kiinni häntä. Jössehän on nuoruudestaan asti viettänyt paljon aikaa lintuasemasaarilla ja tietävästi aina kirjannut kaikki havainnot talteen. Niinpä päivänpinnoja oli kertynyt mahtava määrä ennen kuin hän varsinaisesti alkoi näitä kerätä. Myös Leo Wallinmaalla on

runsaasti minua enemmän päivänpinnoja sekä monilla muillakin. Minulta oli mennyt kuvitteleman hopeasija ja pronssikin, lienenkö edes sijalla kymmenen.

Tietokannastani sain helposti selville myös sen, monenako vuodena päivänä olen kunkin lajin havainnut ja minä päivinä lajista havainto puuttuu. Siitä kehittyi automaattisesti kokeilu, montako lajia voisi havaita vuoden kaikkina 366 päivänä, karkauspäivä siis tietysti mukaan lukien. Ajattelin kymmenen, ehkä yksitoista lajia saavani täyteen. Ensimmäisinä olivat tyrkyllä varis, harakka, naakka ja talitiainen. Yhdesä vuodessa ei mikään laji tullut täyteen, sillä silloin tällöin sattui työ- tai joku muu este, ettei päässyt lainkaan valoisana aikana ulos pinnoja kartuttamaan. Ensimmäisen vuoden päättyessä varis johti päivänpinnatilastoa 16 puutepäivän saldolla. Harakka oli jäänyt neljänneksi, sillä se puuttui vielä 60 päivältä. Vuosi oli opettanut, että harakkaa tympii sade enemmän kuin varista. Varikset lentelevät yhtä helposti tavoitettavina niin saateissa kuin paisteissa, mutta harakka hakeutui aika mielellään sateen sattuessa johonkin suojaan ja jäi siten havaitsematta. Vieraalla paikkakunnallakin harakkaa oli joskus hankala löytää. Muistan eräänkin kerran ollessani työmatkalla Helsingissä harakanpuutospäivänä. Työpäivän jälkeen etsin lajia ensin kävelemällä Helsingin keskustassa. Kun laji ei sattunut silmiin eikä korviin, ajoin bussilla Lauttasaareen ja kävelin siellä ympäriinsä. Muistan kävelleen kolme tuntia yhteensä harakan näkemisen vuoksi. En muista löytykö, mutta kengän pohja meni puhki. Varishan se sitten tuli päivänpinnoissa ensimmäisenä täyteen. Päivä oli 1.10.2001. Joimme puolisoni kanssa variksen kunniaksi pullollisen kuohuviiniä ja ylistimme, miten hieno ja ystävällinen lintu varis on, kun on suvain-

nut näyttäytyä vuoden jokaisena päivänä.

Variksen jälkeen täysi sarja saavutettiin laji lajilta siten, että ne ennalla arvatut 10 lajia oli kerätty 5.3.2005 mennessä. Nämä 10 helppointa lajia olivat varis, talitiainen, naakka, harakka, varpunen, pulu, sinitiainen, viherpeippo, sinisorsa ja harmaalokki. Talvi 2004/2005 oli melko ankara. Meri oli jäässä ja kaikki harmaalokit kaikonnet Turun seudulta. Kun maaliskuun 5. päivänä tuo viimeinen harmaalokki puuttui ja jääkaapissa odotti kylmä kuohuviinipullo, ei harmaalokkia ollutkaan löytyä. Turun satamassa oli vain yksi merilokki, ei harmaalokkia. Ei ollut harmaalokkia myöskään Topinojan kaatopaikalla, ei Naantalın Ukko-Pekan sulassa. Ei auttanut muu kuin ajaa Hankoon. Hangon edustallakin meri oli lähes kauttaaltaan jäässä. Vain kalasataman edustalla oli hieman sulaa. Ja siellä sulan reunalla seisokeli kolme ihanaa harmaalokkia. Lienen edelleen ainoa turkulainen, joka on ajanut Hankoon asti nähdäkseen harmaalokin. Kuohuviini maistui illalla maukkaalta ja harmaalokki sai puheessa sille kuuluvan kunnian.

Kun harmaalokkiretkestä oli kulunut viisi vuotta, oli toiset 10 lajia tulleet 366 päivän pinnoiksi, järjestyksessä mustarastas, kyhmyjoutsen, telkkä, räkättirastas, tukkasotka, merilokki, isokoskelo, käpytikka, pikkuvarpunen ja vihervarpunen. Ja sama meno jatkui, vuonna 2011 tuli päivänpinnameissä täyteen nokikana, keltasirkuu, fasaani ja tikli, vuonna 2012 peippo, vuonna 2013 korppi ja tätä kirjoittaessa viimeisenä 25.2.2014 kottarainen. Siis 27 lajia havaittuina vuoden kaikkina 366 päivänä. Puolisoni Aino on nokikanan verran perässä. Häneltä puuttuu laji karkauspäivänä. Viime karkauspäivänä nokikanoja ei Lounais-Suomessa ollut, edellisenä sen sijaan Tammisaarella kymmenittäin. Opettajaroukka ei

tuolloin voinut ottaa arkipäiväksi sattunutta karkauspäivää lomapäiväksi toisin kuin minä, joka pidin päivän mittaisen loman, suunnitellin huolella retken Turusta Tammissaaren kautta Hankoon, ja sain palkaksi mahtavan määrän karkauspäivän pinnoja.

Lajeja on 27 havaittuina kaikkina kalenterivuoden päivinä. Paljon vai vähän? Kaikki on suhteellista. 27 on huimasti enemmän kuin alkuperäinen tavoitteeni saada 10 lajia kerätyksi, mutta tuo 27 kalpenee täysin Jörgen Palmgrenin 46:n rinnalla. Asuinpaikka ja maankäyttökin vaikuttavat oleellisesti siihen, mitä lajeja voi vuoden jokaisena päivänä nähdä. Jössellä on allikin kaikilta päiviltä, suoritus mihin ei ainakaan pelkällä Turun seudulla retkeilemällä millään pysty. Henri Telkola on havainnut luhtakanan kaikkina päivinä, todennäköisesti ainoana Suomessa. Tämä oli mahdollista vielä silloin, kun Kaarinan Rauvolan jätevedenpuhdistamo oli toiminnassa ja piti avoimena vesiallasta laskuojineen. Sulan veden turvin luhtakanat viihtyivät talvetkin alueella, kävivät jopa niitä varten perustetulla ruokinnalla hakemassa leivänpalloja syötäväkseen. Muistelen kaiholle luhtakanaruokintaamme ja ajattelen, että onneksi korpit ja kottaraiset on jo kerätty täyteen. Niiden talvinen havainnointi tulee hankaloitumaan kaatopaikkojen hygienistämispolitiikan seurauksena.

Muitakin asioita, kuin harakan ja variksen sateeseen suhtautumiserot, oppii päivänpinnoja kerätessä. Esim. aivan tavallinen ja runsas pesimälajimme mustarastas, jonka kanta varsinkin loppukesällä on suuri poikastenkin ollessa jo maastossa, ei ollut loppukesällä kovinkaan helppo havaittava sellaisena päivänä, jona se pinnoista puuttui. Onnistuin saamaan lajin kaikille päiville vasta sitten, kun tajusin, että lajilla on tapana tulla pihanurmi-koille ruokaa etsimään aamun pi-

meiden vaihtuessa alkavaan hämärään. Niinpä monena aamuna laitoin kellon herättämään aamuyöllä, puin vaatteet ylle ja käväisin ulkona katsomassa mustarastasta. Sitten vaatteet pois ja uudestaan sänkyyn nukkuakseni tunnin tai pari ennen kuin kello herätti uudestaan alkavaan työpäivään.

Ei ole isokoskeloakaan yllättäen loppukesällä kovin helppo löytää Turun seudulta. Ilmeisesti isokoskelot siirtyvät pesinnän jälkeen kauemmas ulkosaaristoon palatakseen syksyllä takaisin mantereen rannoille. Kun laji puuttui puolisoiltani Ainolta enää kahtena päivänä sen toiseksi viimeisen ollessa 17.8.2010, emme löytäneet lajia Ruissalosta emmekä muualtakaan Turun seudulta. Muistimme, että Halikonlahden altailla isokoskeloita on kesällä näkynyt. Niinpä ajoimme sinne. Kun altaalle menevän tien vieressä kentällä sattui olemaan mustanmerenlokki, katsoimme sen nopeasti vuodena päiväksi ja kiirehdimme sitten tärkeämpää lajia, isokoskeloa etsimään. Ei löytynyt altailta mitään. Seuraavaksi ajoimme Särkisaloon, jonka vedet ja lahdet ovat tuttuja, sieltähän lintuharrastukseni muinoin alkoi. Ei löytynyt Särkisalosta isokoskeloa, ei sen jälkeen Strömmastakaan, mutta Dragsfjärdin Ölmosin uimaranta tuotti toiveiden täyttymyksen. Meren selällä ui muutama isokoskelo. Lajin löytäminen vaati 9 tunnin retkeilyn tuona päivänä.

Kun pinnoista puuttuu tärkeä laji, jonka kohta on saamassa kaikille päiville, retkeilyaktiiviteettiin ei ole mitään merkitystä säällä, joka puutepäivänä vallitsee. Kun äärimmäisen kurjassa sadesäässä retkeilee itselle tärkeää lajia etsien paikalla, jolla ei viime päivinä ole havaittu mitään harvinaisuutta, ja vastaan yllättäen tulee toinenkin retkeilijä kiikaria kaulalla roikuttaen, voi olla varma siitä, että myös tuo toinen on päivänpinnalistaaja.

"Vielä kun löytäisi pähkinänakkelin 24 päivänä, että saisi lajin täyteen!"

Ystävykset Pekka ja Sitta Turun Katariinanlaaksossa 15.1.2003. © Jukka Tammi

Päivänpinnojen kerääminen on hyvin tarttuvaa. Mieleen tulee Ismo Lahtonen, jolta vuosia sitten eräänä päivänä Kaarinan Rauvolassa kysimme hänen tultuaan paikalle pitkospuita pitkin Turun puolelta, oliko matkalla yhtään fasaania. ”Emmä nii tavallissi lajej kato” oli nopea vastaus. Kun kului vuosi, tuli Ismo vastaan kysyen ”Ei missä fasaani olis?” Tartunta oli käynyt ja tauti on kroonista. Ismokin on pitkän lintumiesuransa aikana kirjannut tunnollisesti lintuhavaintonsa ja niinpä hänelläkin on päivänpinnojen määrä aivan eri luokkaa kuin minulla.

On osoittautunut, että päivänpinnojen keräily on varsin laajalle levinnyt harrastus. Monet tekevät sitä hissukseen muille mainitsematta. Vaarana on päivänpinnakerääjäksi paljastuminen, jos tulee havaituksi tavallisen lintulajin oleskelupaikalla useana päivänä. Turhaa on yrittää kiemurrella irti väittämällä muka tulleen paikalle vain kuvataksaan linnun jossakin erikoisessa asennossa tai ympäristössä tai jotakin muuta yhtä läpinäkyvää. Itse olen avoimesti myöntänyt päivänpinnahömpötykseni, suonut muiden nauraa kustannuksellani ja samalla tartuttanut tätä tautia lähimmäisiiniikin. Kärkimiestä minusta ei tullut, mutta se ei ole tärkeää. Tärkeämpää on päivänpinnalistaamisen tuottama ilo. Esimerkkinä tästä kaksi kaverusta, jotka tekivät retken Utöön. Tapasin nämä erikseen retken jälkeen. Kun tiedustelin, millainen retki oli ollut, vastasi toinen, että aika heikko, sain minä muutama vuodempinnan. Toinen sen sijaan vastasi innostuneena, että joo – tosi hyvä retki, päivänpinnoja tuli roppakaupalla. Ilon lisäksi päivänpinnakeräily antaa liikuntaa ja raitista ilmaa motivoimalla retkeilemään joka päivä, säästä riippumatta. Ja noita pieniä juhlimisen aiheitäkin tämä harrastus suo, viimeisenä juhlan aiheena päivänpinnakeskiarvoni nousu arvoon 100. Tämä tapahtui

12.3.2014 kello 09.10. Tuo katkaisulaji eli päivänpinna numero 36600 oli pähkinähakki. Juhlin tapausta kahvilla kinuskikermaviierin ja mustikkalikööriäsilisen kera.

Siis päivänpinnoja 36600. Mahtava määrä! Mutta paljonko niitä sitten on kärkiporukalla? Lintuharrastuksen tämän osa-alueen Suomen kärjen tilanne huhtikuun 2014 alussa on tietävästi seuraava: Kärkisijaa pitää Jörgen Palmgren 50836 päivänpinnalla, toisena on Jouko Vuokko luvulla n. 47500, kolmonen haluaa pysytellä tuntemattomana ja neljäntenä on Leo Wallinmaa n. 45350 päivänpinnalla. Näiden lisäksi tiedän ainakin seitsemän, jolla on minua enemmän päivänpinnoja, ja muitakin lienee, joten vertailuajan (1.4.2014) tilanteellani 36712 en suinkaan ole kymmenen parhaan joukossa. Tosin en näihin päivänpinnoihin panosta sen enempää resursseja, kuin mikä tuntuu hauskalta. Harrastushan tämä on, ei työ tai elämän tarkoitus.

Elämässä pitää silti olla tavoitteita. Vielä kun löytäisi pähkinänakkelin 24 päivänä, että saisi lajin täyteen! Nakkeli on siis havaittuna nyt 342 vuodempäivänä. Lajin pesiessä muutama vuosi sitten Ruissalossa oli nakkelimojen mielenkiinto toukokuussa niin perheasioissa, etteivät ne ehtineet siementenkätköhommiin kymmenenä päivänä lainkaan ja jäivät siksi näinä päivinä havaitsematta. Kesäkuussa taas oli Ruissalossa niin valtava mittariperhostoukkien esiintymä, että linnut nauttivat vain ylen määrin tarjolla ollutta hyönteisproteiinia jättäen tarjotut auringonkukansiemenet ja pähkinät kokonaan huomiotta, eivätkä siis tulleet ruokinnalle nähtäväksi. Muita tavoitteita olisi saada paras päivä kahteensataan, kun tällä hetkellä en minään päivänä ole 190 lajia enempää havainnut. Enää ei nollan lajin päiviä ole, mutta vielä on monta alle 60 lajin päivää. Näiden nostaminen kuuteenkymmppiin on myös yksi ta-

voite. Heikoin päivä 51 lajineen on tällä hetkellä 25.12. Silloin on jostakin syystä lapsi- ja lapsenlapsiperheillä vanhemmilla jotakin muutakin ohjelmaa kuin pinnaretkiä, joten haasteita riittää.

Niin kuin päivänpinnakeräilyssä on aivan omat ilonsa, niin on siinä myös aivan omat vastoinkäymisensä. Jokainen päivänpinnalistaaja tietää, että linnuilla on ilkkurinen tapa näyttäytyä juuri sellaisina päivinä, joina ne on havainnut jo jonakin aikaisempana vuotena, mutta kun tulee puutepäivä, lymyävät ne hiljaa piilossa. Ja sitten jos laji on johonkin vuodenaikaan vain harvoin nähtynä, tulee se näyttille juuri tällaisena samaisena päivänä. Pari esimerkkiä viimeksi mainitusta kohdaltani kuluvalta vuodelta. Kävin bongaamassa valkoselkätikan 22.2.2014 Piikkiönlahdella. Kotiin tultuani huomasi, että olen lajin nähnyt vain kerran aikaisemmin helmikuussa – ja tietysti juuri 22. päivänä, joten harvinaisesta havainnosta ei pinnaa tullut. Samoin kävi isokäpylinnun kanssa. Tällaisia tuli vastaan Dragsfjärdin Ölmosissa 27.2.2014, ainoana helmikuun päivänä, jolloin laji oli jo entuudestaan pinnana. Ja jos haluttua lintua ei haluttuna päivänä näe, niin kuin valitettavan usein käy, pitää osata suhtautua asiaan Jarmo Bomanin tapaan: Hieno homma! Nyt on hyvä syy retkeillä ensi vuonna tänä samaisena päivänä! Päivänpinnoihin ei siis saa suhtautua liialla vakavuudella, niin kuin ei muuhunkaan pinnailuun. Pitää lähteä pinnojen perään vain silloin, kun se tuntuu hauskalta – siis päivänpinnojen kyseessä ollessa jokaisena päivänä!

Päivänpinnalistaaminen on nastaa! Saat saalista joka päivä, myös raitista ilmaa ja liikuntaa. Opi luonnosta kokemusten kautta uusia asioita. Liity mukaan, ei pääsyvaatimuksia, ei jäsenmaksuja, vain iloisen ja reipas mieli sekä ripaus huumoria olisi suotavaa!

Arosuohaukan määrittäminen

– suoraviivaista vai veteen piirretty viiva?

HANNU HUHTINEN, RAMI LINDROOS JA VILLE RÄIHÄ

Arosuohaukan määrittäminen on haasteellista kokeneellekin harrastajalle. Tilannetta vaikeuttavat suohaukkaristeyvät, joita esiintyy yhä enenevässä määrin. Tuntomerkkien hyvä dokumentointi sekä valokuvat ovat ensiarvoisen tärkeitä suohaukkojen esiintymiskuvan muodostamisessa.

Tämän jutun tarkoituksena ei ole toimia kattavana artikkelina hankalien suohaukkojen määrittämisestä. Sen sijaan olemme pyrkineet tuomaan esiin arosuohaukan esiintymisessä viime aikoina tapahtuneet muutokset sekä lähinnä kuvaesimerkein koettaneet havainnollistaa suohaukkojen määrittämiseen liittyviä haasteita.

Esiintymiskuvan muutos Suomessa

Viimeisen parinkymmenen vuoden kuluessa on Suomessa tapahtunut sirosuohaukkojen esiintymiskuvissa selvä muutos. Aiemmin arosuohaukkaa yleisempi niittysuohaukka näyttää selvästi taantuneen, ja etenkin pesintä- ja syyshavainnot ovat käyneet harvinaisiksi. Pesimälajina niittysuohaukka ei näytä saavuttavan Suomes-

sa juuri minkäänlaista jalansijaa, sillä yleensä alavilla merenlahdilla sijainneet pesät ovat olleet varsin herkkiä vedenkorkeuden vaihteluille. Onnistuneet pesinnät jäivät vähiin 1990-luvun huippuvuosinakin, jolloin useita pareja yritti pesintää muun muassa erällä Varsinais-Suomen parhaista merenlahdista. Lisäksi laji on saattanut taantua myös lähimmillä pesimäalueilla Venäjällä sekä Virossa, mikä

osaltaan selittäisi lajin yhä vähäisemmät vuosittaiset havaintomäärät.

Sen sijaan arosuohaukkahavainnot ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti (*Kuvaaja 1*). Vaikka valtakunnallinen rariteetikomitea tarkasti kaikki arosuohaukkahavainnot viime vuosittuhannen loppuun saakka ja muut kuin +2kv koiraslinnut vielä vuoden 2006 loppuun asti, on laji nykyään joidenkin yhdistysten alueella jo niin ylei-

Kuva 1: Syksyinen melko klassinen nuori arosuohaukka, joka on vatsapuoleltaan kellanoranssi ja täysin viiruton. Kynnärsulat ovat lähes kokotummat kontrastoituen pohjaväriältään selvästi vaaleampiin käsisulkiin. Sisimpien käsisulkien kärjet eivät ole erityisen tummat poiketen uloimpien käsisulkien mustahkoista kärjistä. Uloimmat käsisulat ovat kärjistään vain kapealti tummat, ja käsisulkien juovitus on karkeaa, epäsuorannollista ja sulkien sisäosaan keskittyvää. Käsisulkien tyviosaan muodostuu yleensä leveä vaalea ”bumerangi” käsisulkien juovituksen ja käsisulkien isojen peitinhöyhenten tummien kärkien väliin. Keskimmäiset ja pienet kynnärsiiven alapeitinhöyhenet ovat värisävyiltään vatsapuolen kaltaiset ja viiruttomat. Tyypillisellä nuorella arosuohaukalla silmien yläpuolella on vain kapea valkea juova ja alapuolenkin valkoinen alue on melko pieni, kolmiomainen, tehden linnun ilmeestä tuiman näköisen. Valkeiden alueiden takana on yhtenäisen tummanruskea alue, joka jatkuu korvanpeitinhöyhenistä alanokan tyvelle. Tämän takana on leveä, selvärajainen ja kellanvaalea ”kauluri”, jossa ei ole viirutusta. Kaulurin takana on leveä, selvärajainen ja yhtenäisen tummanruskea ”kaulus”. Rakenteeltaan arosuohaukka on solakkaruuminen, kapeasiipinen ja sillä on neljä harittavaa ulointa käsisulkua (p6 - p10), joista siiven kärjen muodostavat kolme sisintä. © Pekka Komi, Inkoo, 3.9.2012.